

WOJSKA AEROMOBILNE I JEDNOSTKI SPECJALNE WOJSKA POLSKIEGO 1918-2006

Pod koniec września ubiegłego roku Muzeum Polskiej Techniki Wojskowej, Oddział Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie przy ul. Powiśńskiej 13, powiększyło się o kolejną ekspozycję stałą „Wojska aeromobilne i jednostki specjalne WP 1918-2006”. Podczas uroczystego otwarcia wystawy 26 września 2006 r. obecni byli między innymi: przedstawiciele 6. Brygady Desantowo-Szturmowej z Krakowa, 25. Brygady Kawalerii Powietrznej z Tomaszowa Mazowieckiego, 1. pułku specjalnego komandosów z Lublińca, GROM-u (wraz z pocztami sztandarowymi), członkowie grup rekonstrukcji historycznej, odtwarzający żołnierzy 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej (z Warszawy i z Łodzi) i 1. Samodzielnej Kompanii Commando (ze Swarzędza), kombatancki (w tym legendarny „cichociemny” plk Stefan Baluk ps. „Starba” i wieloletni przewodniczący Kapituły Orderu Virtuti Militari, gen. bryg. Stanisław Nałęcz-Komornicki), delegacja Związku Spadochroniarzy Polskich z gen. bryg. Januarem Komańskim na czele (ostatnim dowódcą 6. Pomorskiej Dywizji Powietrz-

nodesantowej) oraz emerytowani żołnierze dawnych wojsk powietrznodesantowych i jednostek specjalnych Wojska Polskiego.

W pierwszej części wystawy przedstawiono historię działań specjalnych Sztabu Głównego WP z lat 1918-1939, przykładowe uzbrojenie i wyposażenie oddziałów partyzanckich i grup dywersyjnych z okresu wojny z Rosją Sowiecką (1919-1920), powstań śląskich (1919-1921) i działań dywersyjno-sabotażowych na Zaolziu i Ukrainie Zakarpackiej wymierzonych w Czechosłowację (przeprowadzonych w 1938 r. w ramach tzw. akcji „Łom”).

W dziale obejmującym okres II wojny światowej pokazano uzbrojenie, umundurowanie i osobiste wyposażenie słynnych

„cichociemnych” (prekursorów współczesnych polskich jednostek specjalnych), żołnierzy 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej, Samodzielnej Kompanii Grenadierów, 1. samodzielnej kompanii komandosów, 2. batalionu komandosów zmotoryzowanych z Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, grup dywersyjno-szturmowych Armii Krajowej, Polskiego Samodzielnego Batalionu Specjalnego i grup spadochronowych zrzuconych na tyły wojsk niemieckich na froncie wschodnim. W tej części ekspozycji do najciekawszych eksponatów należą pamiątki po gen. Stanisławie Sosabowskim: rewolwer Enfield 38 No.2 Mk I kal. 9 mm (stanowiący osobiste wyposażenie zrzutowe generała podczas operacji „Market-Garden”),

Na zdjęciu: od lewej mundur żołnierza 1. pułku specjalnego komandosów ps. „Jaco” (uczestnika I i V zmiany Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Iraku) z kamizelką taktyczną KS, umundurowanie i wyposażenie polowe żołnierza 6. Brygady Desantowo-Szturmowej, kombinezon pletwonurka Grupy Specjalnej Pletwonurków Marynarki Wojennej „FORMOZY” z kamizelką taktyczną KTF, strój strzelca wyborowego należący do byłego oficera GROM-u Andrzeja Kruczyńskiego. Po prawej stronie kolejno od góry berety: 22. pułku Special Air Service (SAS), US Special Forces (tzw. „Zielonych Beretów”) i brytyjskich spadochroniarzy (tzw. „Czerwonych Diabłów”), pochodzące z prywatnej kolekcji byłego żołnierza GROM-u Pawła Mosznera.

▣ Bojowy znak spadochronowy po gen. bryg. Stanisławie Sosabowskim (umieszczony na mundurze wyjściowym).

▣ Ekwipunek i uzbrojenie żołnierza 1. SBSpad.: brytyjska kurtka skoczka spadochronowego typu „Denison Smock” po por. Zygmuncie Krasieńskim, angielski hełm spadochronowy AT Mk I i pistolet maszynowy Sten Mk V, kal. 9 mm.

jego mundur wyjściowy, bojowy znak spadochronowy oraz odznakę amerykańskich wojsk powietrznodesantowych. Oprócz tego zwiedzający mogą zobaczyć niemiecki karabin samopowtarzalny G-43 kal. 7,92 mm (zdobyty przez żołnierzy 1. SBSpad. w czasie zaciętych walk pod Arnhem w 1944 r.), angielski rower składany, używany przez polskich spadochroniarzy w operacji „Market-Garden”, kurtkę mundurową i sztylet F-S model 2 po ppor. Zenonie Kaszubskim z 1. samodzielnej kompanii komandosów (jednym z bohaterów, znanej zapewne większości miłośników historii polskich jednostek specjalnych, książki Macieja Zajączkowskiego „Sztylet komandosa”, Warszawa 1992). W gablocie poświęconej Polskiemu Samodzielnemu Batalionowi Specjalnemu i grupom spadochronowym WP desantowanym na tyły wojsk niemieckich na froncie wschodnim (w latach 1944-1945) znajdują się dwa eksponaty posiadające swoją własną historię: sowiecki nóż zwiadowcy „ZiK” wz. 1940 i busola Adrianowa, używane przez sierż. Bronisława Warczaka z grupy spadochronowej „Wolga” ppor. Jana Miętkiego ps. „Wirski” (zrzucanej 9 września 1944 r. w Borach Tucholskich w okolicach jeziora Okońskiego).

W powojennej części ekspozycji zaprezentowano uzbrojenie, umundurowanie i osobiste wyposażenie „czerwonych beretów”, czyli żołnierzy pierwszej w dziejach WP dywizji powietrznodesantowej – 6. Pomorskiej Dywizji Powietrznodesantowej z Krakowa (przeformowanej w drugiej połowie lat 80. XX w. w brygadę), a także jednostek specjalnych: 1. samodzielnego batalionu szturmowego z Dziwnowa oraz 48., 56. i 62. kompanii specjalnej. Oprócz tego zwiedzający mogą podziwiać bogatą kolekcję go-

▣ Kombinezon nakładany podczas ćwiczebnego skoku spadochronowego na battledress, po „cichociemnym” plut. Aleksandrze Grobickim.

▣ Uzbrojenie i umundurowanie żołnierza 1. samodzielnej kompanii komandosów: pistolet maszynowy Thompson M1928A1 oraz kurtka mundurowa, beret i sztylet F-S model 2 po ppor. Zenonie Kaszubskim.

■ Karabin samopowtarzalny G-43, kal. 7,92 mm, zdobyty przez żołnierzy 1. SBSpad gen. bryg. Stanisława Sosabowskiego podczas walk z Niemcami w rejonie Arnhem w 1944 r.

del, odznak skoczków spadochronowych i odznak noszonych przez żołnierzy ówczesnych wojsk powietrznodesantowych i jednostek specjalnych z tamtego okresu, którą przekazał w depozyt do Muzeum Wojska Polskiego jeden z największych kolekcjonerów w kraju mjr Jan Strynowicz z Warszawy.

Wystawę zamyka dział poświęcony historii wojsk aeromobilnych i jednostek specjalnych po 1989 r. Dzięki bezinteresownej życzliwości i pomocy wielu ludzi (przeważnie byłych i obecnych żołnierzy wojsk aeromobilnych i jednostek specjalnych WP) oraz firm produkujących umundurowanie i wyposażenie dla wyżej wymienionych formacji, w ekspozycji można obejrzeć ciekawe i rzadko spotykane w innych muzeach eksponaty. Wśród nich wyróżniają się: nieregulaminowy mundur wyjściowy i czapka rogatywka oficera GROM-u z lat 90. XX w., strój strzelca wyborowego GROM-u, mundur polowy wraz z kompletnym wyposażeniem żołnierza 6. Brygady Desantowo-Szturmowej, mundur polowy (z kamizelką taktyczną i oryginalnym nożem amerykańskiej piechoty morskiej, słynnym Ka-Barem) żołnierza 1. pułku specjalnego komandosów

z Lublińca, uczestnika I i V zmiany Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Iraku oraz kombinezon pletwonurka Grupy Specjalnej Pletwonurków Marynarki Wojennej „Formoza”. Dodatkowo ekspozycję uatrakcyjnią duża, licząca kilkaset sztuk, kolekcja godel, odznak pamiątkowych i odznak noszonych przez żołnierzy 6. Brygady Desantowo-Szturmowej, 25. Brygady Kawalerii Powietrznej z Tomaszowa Mazowieckiego, GROM-u, 1. pułku specjalnego komandosów z Lublińca i Grupy Specjalnej Pletwonurków Marynarki Wojennej „Formoza” (pochodząca z prywatnych zbiorów, wspomnianego już, mjr. Strynowicza i Pawła Mosznera) oraz беретów elitarnych jednostek specjalnych na świecie, z którymi szkolili się żołnierze GROM-u: 22. pułku Special Air Service (SAS) i US Special Forces (słynne „Zielone Berety”).

■ Umundurowanie, uzbrojenie i wyposażenie żołnierza 6. Pomorskiej Dywizji Powietrzno-Desantowej.

Fotografie w artykule: Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

■ Przykładowe uzbrojenie i wyposażenie żołnierzy Polskiego Batalionu Specjalnego i spadochronowych grup dywersyjno-wywiadowczych WP działających na tyłach frontu wschodniego w latach 1944-1945: karabin strzelca wyborowego Mosin wz.1891/30 z lunetą i tłumikiem kal. 7,62 mm, pistolet maszynowy PPS.